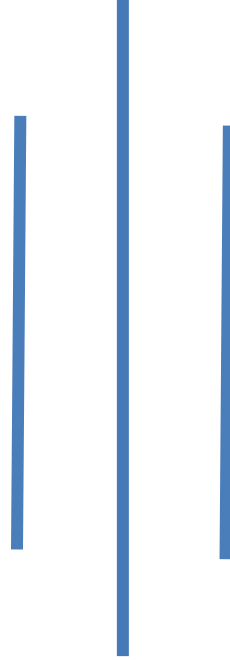

अनुसूची ५
(दिग्दर्शनको दफा ५.५.३ संग सम्बन्धित)

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

तानसेन नगरपालिका
पाल्पा जिल्ला
प्रदेश नं. ५
२०७५

खण्ड १

परिचय र समीक्षा

१.१ पृष्ठभूमि

सघीय नेपालको प्रदेश नं. ५ मा अवस्थित पहाडी सुन्दर नगर तानसेनको तेस्रो नगरसभामा आगामी आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को वार्षिक योजना तथा बजेट प्रस्तुत गर्न पाउदा गौरव अनुभूति भएको छ ।

जननिर्वाचित प्रतिनिधिबाट लेखिएको नेपालको संविधान २०७२ जारी भएपछि वि.सं. २०७४ सालमा सम्पन्न निर्वाचनबाट निर्वाचित भई स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी सहित तानसेन नगर सरकारले दोस्रो वर्षमा प्रवेश गरेको छ । नेपालको संविधानको भाग १३ (स्थानीय कार्यपालिका) अन्तर्गत धारा २१४ को स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार तथा भाग १९ (स्थानीय आर्थिक कार्यप्रणाली) अन्तर्गत धारा २३० को नगरपालिकाको राजश्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धी व्यवस्था तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को तानसेन नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम मिति २०७५ आषाढ १० गतेको यस गरिमामय नगरसभामा पेश गरिसकिएको छ ।

ठिक एक वर्ष पहिले स्थानीय तहको निर्वाचनका सन्दर्भमा नगर सरकारले सार्वभौम नगरवासी समक्ष गरेका प्रतिवद्धताहरू केवल निर्वाचनमा विजय हासिल गर्नका लागि मात्र थिएनन्, ती त हाम्रा आवश्यकतामा आधारित योजनाहरू थिए । हामी अहिले पनि तिनै प्रतिवद्धतालाई पूरा गर्ने संकल्प गरिरहेका छौं र तिनै प्रतिवद्धताबाट निर्देशित छौं ।

जनताका प्रतिनिधिहरूको रूपमा स्थानीय जनचासो र सरोकारका क्षेत्रहरूमा सहजिकरण एवं जनताका अपेक्षा र समस्याहरू प्रति साक्षात्कार हुँदै नगर विकासमा प्रतिवद्ध रहेको व्यहोरा आम नगरवासीहरूमा आश्वस्त गराउन चाहन्छौं ।

आ.ब. २०७४/०७५ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा गर्दा सहभागितात्मक योजना तर्जुमा प्रक्रियाबाद बस्तिस्तर, वडास्तर, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति हुँदै आएका आएका योजनाहरूलाई दीर्घकालिन लक्ष्य, उद्देश्यसंग तादम्यता मिलाई प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरिएको छ । यस क्रममा मुलुकले अङ्गिकार गरेको त्रिवर्षीय योजना, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको नीति निर्देशन समेतलाई आधार मानि तयार गरिएको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय तह बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४, लगायत प्रचलित कानून, सरोकारवालाको राय, सुझाव र नगरपालिकाको विगतका नीति तथा कार्यक्रमलाई समेत आधार मानी वार्षिक बजेट तर्जुमा गरिएको जानकारी गराउन चाहन्छु । योजना तर्जुमा प्रक्रियामा कानून बमोजिम विषयगत समितिहरूलाई क्रियाशिल गराई तय गरिएका विषयगत नीति तथा कार्यक्रम, नगरस्तरीय राजनैतिक दल, पूर्व जनप्रतिनिधिहरूबाट प्राप्त सुझाव तथा पृष्ठपोषणलाई समेत योजना तर्जुमाको आधार बनाइएको छ ।

१.२ चालु आ.व.को नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा

चालु आर्थिक वर्ष हामी जननिर्वाचित भएर आएपछिको पहिलो आर्थिक वर्ष हो । हामीलाई स्थानीय सरकार के कसरी संचालन गर्ने अनुभव नै नभएको पनि होइन, तथापि हामी निर्वाचित पदाधिकारीहरू मध्ये अधिकांश पहिलो पटक आम निर्वाचनमा विजयी भएर आएका मध्येका छौं । चालु आर्थिक वर्षको अन्त्यतिर आईपुग्दासम्म यो आर्थिक वर्षमा के गर्न सक्यौं वा सकेनौं त्यसको वास्तविक मूल्यांकन र समीक्षा गर्ने अधिकार हाम्रा नगरवासीहरूमा नै निहित छ ।

मुलुक करीव दुई दशक जनप्रतिनिधि विहिनताको अवस्थामा रह्यो । यो लामो कालखण्डमा, जनता आफ्ना वास्तविक अभिभावकहरूको अनुपस्थितिमा नै बिताउन बाध्य भए, त्यसको परिणाम विकासको गति आशा अनुरूप बढ्न सकेन । अहिले हामी जनताको पथदर्शक र सहजकताको रूपमा छौं, स्वभावैले जनताले जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरूलाई आफ्नो नजिकको अभिभावक ठान्दछन्, विकास निर्माणको अभियानमा होस् वा सुशासन कायम गर्ने सवालमा, अहिले नागरीकहरूको चाहाना र आकांक्षा उच्च छ, त्यसलाई हामी आत्मसात गर्दछौं ।

हामी सबैलाई थाहा छ, मुलुक संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको रूपमा पुनर्संरचना भए लगत्तै तानसेन नगरपालिकाको भूगोल पनि विस्तारीत भयो, साविकमा ३० हजारको हाराहारीमा रहेको जनसंख्या हाल ५० हजार भन्दा माथि पुगेको छ । रुरुक्षेत्र देखि माडी माण्डव्यसम्म छरिएर रहेका तमाम नागरिकहरूको मागहरू बढ्नु स्वभावीकै हो तर सीमित साधन स्रोत भएको यस नगरका नगरवासीका चाहना र भावना सम्बोधन गर्नु चुनौतीपूर्ण पनि छ ।

हामी निर्वाचित भएर आइसकेपछि गत २०७४ भाद्र २५ गते तानसेन नगर सरकारले पहिलो पटक प्रथम नगरसभा मार्फत नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गरेको हो । नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाको लागि नेपाल सरकारले निर्दिष्ट गरेको मापदण्ड र परिधीलाई पूर्णरूपमा पालना गर्नु भन्दा पनि तानसेन नगरवासीहरूको आकांक्षाहरूलाई सकेसम्म अधिकतम समेटेर लैजानु पर्ने परिस्थितीले चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रमको खाका अलि भिन्न भएकै हो । खासगरी नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई पांचवटा निर्दिष्ट क्षेत्रहरू (१) आर्थिक, (२) सामाजिक, (३) पूर्वाधार, (४) वातावरण/विपद् व्यवस्थापन र (५) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन क्षेत्रमा वर्गिकृत गरेर नीति तथा कार्यक्रम बनाउनु पर्नेमा सो भन्दा थोरै पृथक ढांचामा प्रस्तुत भएको थियो यद्यपि चालु आ.व.का नीति तथा कार्यक्रमहरू दीगो शहरी व्यवस्थापन र सुशासन प्रत्याभूतिका लागि उत्कृष्ट थिए भन्ने हाम्रो ठहर छ ।

चालु आ.व. २०७४/०७५ को लागि तानसेन नगरपालिकाको पहिलो नगरसभाबाट रु. ६९ करोड ११ लाख, ३१ हजार ९ सय ४७ को बजेट सार्वजनिक भएको थियो । जस अन्तर्गत आम्दानी तर्फ आन्तरिक आयबाट ३ करोड २० लाख ८० हजार, राजश्व बाण्डफाण्डबाट

१ करोड ४४ लाख गरी कुल आन्तरिक आय रु. ४ करोड ६४ लाख ८० हजार प्रस्ताव गरिएको थियो । बाह्य आय तर्फ नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय समानीकरण अनूदान, शसर्त तथा निःशसर्त समेत गरी ४३ करोड ११ लाख ९१ हजार र अन्य श्रोतबाट रु.१४ करोड ४२ लाख ५० हजार अनुमान गरिएको थियो । खर्च तर्फ, कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक खर्च (नगर तथा वडा कार्यालय समेत) रु. ५ करोड ८३ लाख २१ हजार १ सय २९ रुपैया तथा पूँजीगत खर्च तर्फ वडागत कार्यक्रम रु. ६ करोड ३० लाख, नगरस्तीय कार्यक्रम रु. १२ करोड १५ लाख ७२ हजार ५ सय २८ रुपैया, प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम तर्फ रु. ४ करोड ५७ लाख २५ हजार र अन्य सशर्त कार्यक्रम तर्फ रु.४० करोड २५ लाख १३ हजार २ सय ९० व्यय अनुमान गरिएको थियो ।

उपरोक्त आन्तरिक आय तर्फको अनुमान मध्ये राजश्व बाण्डफाण्डबाट प्राप्त हुने १ करोड ४४ लाख प्राप्त नभएको, चालु आ.व. मा साभेदारी तथा तत्काल आवश्यक रहेका योजनाहरु थप भएको र लागत सहभागिता अन्तर्गत १ करोड ५० लाख अनुमान गरिएकोमा सो प्राप्त हुन नसकेको कारण २०७४ चैत्रमा सम्पन्न दोश्रो नगरसभाबाट संशोधन गरी कुल रु. ६४ करोड ६९ लाख ९७ हजार ७ सय ३४ बराबरको बजेट प्रस्तुत गरिएको थियो । संक्षेपमा चालु आ.व. २०७४/०७५ को नीति तथा कार्यक्रमहरुको समीक्षात्मक विषयगत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

(क) आर्थिक विकास

चालु आ.व. २०७४/०७५ को लागि विनियोजित कुल संसोधित बजेट रु.६४ करोड ६९ लाख ९७ हजार ७ सय ३४ बजेट मध्ये आर्थिक क्षेत्रको लागि छुट्टाइएको रु.३ करोड २२ लाख ६५ हजार रकमको हाल सम्म ८०.२ प्रतिशत वित्तीय प्रगति हासिल भएको छ । संक्षेपमा यस क्षेत्रमा भएका केही उल्लेखनीय नीति तथा कार्यक्रमहरुको समीक्षात्मक विवरण देहाय अनुसार छ ।

चालु आ.व. २०७४/०७५ मा पाल्पा दरबार संग्रहालयलाई प्रदेश नं ५ कै बहुसांस्कृतिक संग्रहालय निर्माण गर्न प्रदेश सरकारसंग समन्वय गर्ने नीति बमोजिम आवश्यक गृहकार्य अगाडि बढेको र प्रदेश सरकारबाट आवश्यक बजेटको समेत व्यवस्था भैसकेको । उक्त संग्रहालय भित्रै पर्यटकहरुका लागि आधुनिक अडिटोरीयम हल निर्माण गर्ने लगायतको पर्यटन प्रवर्द्धनका काम गर्न Tourism Action Committee Tansen (TACT) गठन गरिएको छ । यसमा स्थानीय विज्ञहरुलाई समेत समावेश गरिएको छ ।

तानसेन नगर क्षेत्रलाई मुलुककै पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा परिचय गराउने नीति अनुरूप चालु आ.व.मा होमस्टे संचालकहरुको व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि तालिम कार्यक्रम संचालन

गरिएको छ भने ता.न.पा. १३ स्थित बौघागुम्हामा मगर होमस्टे व्यवस्थापन तथा पूर्वाधार निर्माणको काम प्रारम्भ भएको छ ।

चालु आ.व.मा घरेलु तथा कुटीर उद्योग, कृषि उपज प्रवर्द्धन तथा बजारीकरण, व्यवसायिक पशु विकास कार्यक्रममा केही उल्लेख्य कार्यहरु भएका छन् ।

नगरलाई एउटा पर्यटकीय क्षेत्रकोरूपमा स्थापित गर्ने र केही स्थानमा नमूना बस्ती विकास गर्ने नीति अनुरूप प्रथम चरणमा वडा नं ५ र वडा नं ९ मा स्थानीय स्तरमा समिति गठन गर्ने, प्राविधिक परामर्श लिने, सम्बन्धित स्थानका नागरिकहरूसंग अन्तर्क्रिया जस्ता केही प्रारम्भिक कार्य सुरु भैसकेको छ ।

(ख) सामाजिक विकास

यस आ.व. २०७४/०७५ को लागि विनियोजन भएको कुल संसोधित बजेट रु.६४ करोड ६९ लाख ९७ हजार ७ सय ३४ बजेट मध्ये सामाजिक क्षेत्रको लागि छुट्टाइएको रु.२३ करोड १६ लाख ५० हजार रकमकोहाल सम्म ८५.२ प्रतिशत वित्तीय प्रगति भएको छ । संक्षेपमा यस क्षेत्रमा भएका केही उल्लेखनीय नीति तथा कार्यक्रमहरुको समिक्षात्मक विवरण देहाय बमोजिम छ ।

तानसेन नगरबासीलाई शुद्ध तथा पर्याप्त खानेपानी आपूर्ति गर्न कालीगण्डकी लिफ्ट खानेपानी योजना शीघ्र कार्यान्वयन गर्नमा सहजिकरण गरिएको छ ।

उपभोक्तालाई खानेपानी महसुलमा सहूलियत दिन चालु आर्थिक वर्ष देखि लागु हुने गरी मूल्य समायोजनको लागि तानसेन खानेपानी उपभोक्ता समितिलाई वार्षिक रकम रु. २५ लाख अनुदान उपलब्ध गराउने गरी सम्झौता गरिएको छ । पूर्वाधारमा निर्माण अन्तर्गत कैलाशनगर, देउरालीटोलमा ५० हजार लिटर क्षमता भएको टंकी निर्माणमा ७० प्रतिशत लागत सहभागिता गरिएको छ ।

सामुदायिक विद्यालयलाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी शिक्षा प्रदान गर्नका लागि कक्षा नर्सरीदेखि नै अंग्रेजीमा पठनपाठनको थालनी गर्ने साथै सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूलाई नमूना विद्यालयमा परिणत गर्न विद्यालयहरु बिच गुणस्तरीय शिक्षा प्रवाहमा स्वस्थ प्रतिस्पर्धा गराउने नीति अनुरूप यस वर्ष उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने ३ वटा सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयलाई पुरस्कृत गरिएको छ ।

तानसेन नगरपालिकामा रहेका अल्पसंख्यक र दलित समुदायको स्वास्थ्योपचार खर्चमा राहतमुखी अनुदान दिदै जाने नीति अनुरूप चालु आर्थिक वर्षमा १००० घरपरिवारलाई स्वास्थ्य विमा गरिएको छ । साथै वडा नम्बर ११ मा जेष्ठ नागरिक र उनिहरुका परिवारलाई स्वास्थ्योपचारमा सहयोग पुऱ्याउन स्वास्थ्य विमा गर्ने कार्यको थालनी गरिएको छ ।

तानसेन नगरपालिका भित्रका सबै धर्म सम्प्रदाय बिच धार्मिक सहिष्णुता तथा सामाजिक सद्भाव कायम गर्ने नीति बमोजिम यस वर्ष नगर क्षेत्रका मन्दिर, मस्जिद, चैत्य विहार र चर्चहरूको मर्मतसंभार र संस्कृति संरक्षणका लागि कार्यक्रम संचालन गरिएको छ ।

सुरक्षित मातृत्व र नवजातशिशु स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गरेर अस्पताल र स्वास्थ्य चौकीमा संस्थागतरूपमा सुत्केरी हुने महिलालाई प्रति व्यक्ति पोषण भत्ता स्वरूप रु.१०००/- प्रदान गर्ने नीति अनुरूप सम्बन्धित वडा कार्यालयबाटै भत्ता वितरण हुदै आएको छ ।

(ग) पूर्वाधार विकास

चालु आ.व. २०७४/०७५ को निमित्त विनियोजित कुल संसोधित बजेट रु. ६४ करोड ६९ लाख ९७ हजार ७ सय ३४ बजेट मध्ये पूर्वाधार क्षेत्रको लागि छुट्टाइएको रु. ११ करोड २५ लाख रकमबाट विभिन्न आयोजनाहरू संचालन भै हालसम्म ७२.२५ प्रतिशत वित्तीय प्रगति भएको छ । संक्षेपमा यस क्षेत्रमा भएका केही उल्लेखनीय नीति तथा कार्यक्रमहरूको समिक्षात्मक विवरण देहाय बमोजिम छ ।

“दीगो विकासका लागि जनताको सहभागिता अगाडी” भन्ने नीतिलाई साकार पार्न पूर्वाधार निर्माण कार्यमा लागत सहभागितामा प्रोत्साहन गरिएको छ भने चालु आर्थिक वर्षको अन्ततिर ६०/४० लागत सहभागिता मोडेलमा ता.न.पा.को तर्फबाट रु. १ करोड २५ लाख २८ हजार विनियोजन गरी कार्यारम्भ समेत भइसकेको अवस्था छ ।

चालु आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ लाई सडक निर्माण वर्षकोरूपमा समेत लिइयो । तानसेन बजारलाई केन्द्र बनाउदै हरेक वडा र टोलमा सडक संजाललाई स्तरीकरण गर्ने नीति अनुरूप वृहत नगरस्तरीय सडक, अन्तर वडास्तरीय सडक, कृषि सडक, पर्यटनकीय सडक निर्माणका कार्यत्र सम्पन्न गरियो । यस तर्फ करीव ६५ कि.मी.मा नयां ट्रयाक खोल्ने, स्तरोन्नती गर्ने बाटो चौडा गर्ने कार्य सम्पन्न भएका छन् ।

राष्ट्रिय गौरवको रूपमा रहेको कालीगण्डकी करिडोर सडकसंग तानसेनलाई लिंक गरेर बुटवल हुदै सुनौली जोड्ने Dedicated Fast Track सडक निर्माण गर्न यस वर्ष तानसेन-चण्डीभन्ज्याङ्ग (सिमलको रुख) हुदै छेर्लुङ्ग जोड्ने सडक स्तरोन्नतीमा लगानी भएको छ । आगामि वर्षहरूमा पनि सो सडकमा लगानी बृद्धि गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

तानसेन नगरपालिकाका सबै घरमा बिजुली बत्तिको सुविधा उपलब्ध गराउनुका साथै आगामी ४ वर्षभित्र नगर भित्र रहेका सम्पूर्ण काठका पोल विस्थापित गर्ने नीति अनुरूप यस वर्ष ४५७ थान ग्याल्बोनाइज्ड बिद्युत पोल खरीद प्रकिया अगाडि बढेको र मुख्य धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा ५१ थान सोलार बत्ती जडान गर्ने प्रकृया अगाडि बढेको छ ।

यस वर्ष तानसेनमा परम्परागत रूपमा काम गर्दै आएका स्थानीय सिकर्मी डकर्मीहरूलाई एक हप्ते आवाश निर्माण सम्बन्धि डकर्मी तालिम प्रदान गरि सकिएको छ साथै घर नक्सा पास गर्दा र निर्माणका क्रममा राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड, २०७२ मापदण्ड र नगरपालिका बाट तय गरिएका मापदण्डका आधारमा नियमन गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाइएको छ ।

ऐतिहासिक, पुरातात्विक एवं धार्मिक क्षेत्रहरूको विकासका लागि गुर्योजना बनाई सोही बमोजिम संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने नीति अनुसार चालु आर्थिक वर्षमा रणउजिरेश्वरी भगवती मन्दिर, प्रभास बंसगोपाल क्षेत्र, गुफाचौर गणेशधामको गुर्योजना तयार गरिएको छ ।

(घ) वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

चालु आ.व. २०७४/०७५ को लागि विनियोजित कुल संसोधित बजेट रु. ६४ करोड ६९ लाख ९७ हजार ७ सय ३४ बजेट मध्ये वातावरण, वन तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको लागि छुट्टाइएको रु.७ करोड ५० लाख ६५ हजार रकम मध्ये हालसम्म ७०.२ प्रतिशत वित्तीय प्रगति भएको छ । यस क्षेत्रमा भएका केही उल्लेखनीय नीति तथा कार्यक्रमहरूको समिक्षात्मक विवरण देहाय अनुसार छ ।

संरक्षणको खोजीमा रहेका धार्मिक र सांस्कृतिक महत्वका ताल तथा कुण्डहरूको संरक्षण र व्यवस्थापन गरी पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्ने नीति अनुरूप यस वर्ष प्रभास स्थित ऐतिहासिक सूर्यकुण्ड तथा अर्गलीको कमलपोखरी, माण्डव्य तपोभूमीमा पर्ने अगारेकुण्डको मर्मतसम्भार गरिएको छ ।

समुदाय र नगरपालिकाको समन्वयमा समुदायकै नेतृत्वमा टोलटोलमा सामुदायिक सरसफाइको नियमित व्यवस्था गरी तानसेनलाई स्वच्छ, सुन्दर र सफा शहरका रूपमा विकास गरिने नीति अनुरूप स्रोतबाटै फोहर व्यवस्थापन गर्न आदर्श टोल विकास संस्था ता.न.पा. ६ र ठूटेपीपल टोल विकास संस्थाका घरधुरीहरूलाई नमूना परिक्षण गर्न कम्पोष्ट बिन वितरण गरिएको छ ।

खासगरी वर्षातको समयमा भिरालो भूगोलमा बसेका मानव बस्तीहरूको संरक्षण गर्न तथा बाढीबाट खेती योग्य तथा अन्य सार्वजनिक जग्गाहरूलाई बचाउने नीति अनुरूप यस वर्ष २० लाख बराबरको तारजाली खरीद गरी आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा वितरण गर्ने काम भएको छ । प्रकोप व्यवस्थापनको लागि यस आ.व.मा रु. १० लाख प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा रकम जम्मा गरिएको छ ।

(ड) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

यस क्षेत्रमा चालु आ.व. २०७४/०७५ को निमित्त विनियोजित कुल संसोधित बजेट रु. ६४ करोड ६९ लाख ९७ हजार ७ सय ३४ बजेट मध्ये यस क्षेत्रको लागि छुट्टाइएको रु. ४ करोड ३३ लाख रकमको हाल सम्म ६५.३ प्रतिशत वित्तीय प्रगति भएको छ । संक्षेपमा यस क्षेत्रमा भएका केही उल्लेखनीय नीति तथा कार्यक्रमहरूको समिक्षात्मक विवरण देहाय बमोजिम छ ।

चालु आ.व. २०७४/०७५ मा यस नगरलाई सुशासनयुक्त नगर सरकारको रूपमा पहिचान गराउन सबै प्रकारका सेवा सहज ढंगले प्रदान गर्ने, विकास निर्माणमा पारदर्शिता र जवाफदेहिताको नीति लागू गर्दै जाने भन्ने लक्ष्य अनुरूप हाम्रा सबै जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूमा सामूहिक जिम्मेवारी वहन र व्यक्तिगत जवाफदेहिता रहने गरी काम गर्दै आएका छौं । नगरपालिकाका सबै गतिविधिहरूमा जनतालाई सुसूचित गर्न नगरपालिकाको अफिसियल वेबसाइट अद्यावधिक गर्ने, नियमति पत्रकार भेटघाट, नगर बुलेटिन प्रकाशन, मास एस.एम.एस. तथा कार्यालयमा शाखाहरू बीच टेलीफोक इन्टरकमको व्यवस्था मिलाइएको छ ।

सेवाप्रवाह प्रक्रियामा चित्त नबुझेमा सोभै नगरप्रमुख, उपप्रमुख, प्रवक्ता, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष राख्न सकिने व्यवस्था मिलाइएको छ । कार्यालयमा गुनासो पेटीकाको व्यवस्था, सूचना अधिकारीको फोटो तथा सम्पर्क फोन नं. सबैले देखिने स्थानमा राखिएको छ । डिजिटल नागरिक बडापत्रको व्यवस्था लागू भएको छ ।

नगरक्षेत्रको विकासमा सार्वजनिक क्षेत्र, नीजि क्षेत्र, राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूसंग साभेदारीमा काम गर्ने नीति अनुरूप चालु आर्थिक वर्षमा पाल्पा उद्योग वाणिज्य संघसंगको सहकार्यमा टुडिखेल नजिकैको रहेको वीरेन्द्र फूलबारीलाई आकर्षक बनाइएको छ । विस्तारित तानसेन नगरपालिकाको पार्श्व चित्र बनाउने काममा अष्ट्रेलियन एडको सहयोगमा कमिटेड नेपालसंग सहकार्य भई काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ ।

अन्तराष्ट्रिय मञ्चहरूमा यस वर्ष तानसेन नगरपालिकाले सम्मानजनक उपस्थिती जनाएको छ । श्रीलंकाको राजधानी कोलम्बोमा सिटीनेट कांग्रेस(महासभा) मा यस नगरबाट सहभागिता जनाइएको थियो । दक्षिण कोरियाको राजधानी सोलमा भएको विश्व चैम्पियन मेयरहरूको सम्मेलन नेपालबाटै तानसेन नगरपालिकाका प्रमुखलाई अतिथिका रूपमा निम्तो प्रदान भएको थियो । हालै मात्र हाम्रो निम्तोलाई स्वीकार गरी मित्रराष्ट्र चिनको सिचुवान प्रदेशमा रहेको लशान नगरपालिकाका नगरप्रमुख लगायतको प्रतिनिधि मण्डलले तानसेनको भ्रमण गरेको छ । साथै सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय प्रसिद्धीको लागि समस्त चीनमै अगाडि रहेको लशान नगरपालिकाले २०७५ भाद्रमा आयोजना गर्न लागेको अन्तराष्ट्रिय व्यापार मेलामा तानसेनलाई

औपचापरिक रूपमा आमन्त्रण गरिसकेको छ । सोही अवसरमा दुई नगरपालिका बिच भगीनि सम्बन्ध कायम भएको घोषणा गर्ने कार्यक्रम तय भैसकेको छ ।

स्थानीय संचार गृहहरूलाई आर्थिक तथा व्यवस्थापकीय रूपमा सबल गराउदै जाने नीति अनुरूप तानसेन नगरपालिकामा रहेका संचारगृहहरूलाई निश्चित मापदण्डका आधारमा सहयोग प्रदान गर्ने कार्यलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइएको छ । नेपाल पत्रकार महासंघसंगको सहकार्यमा प्रत्येक २/२ वर्षमा पुष्पलाल स्मृति राष्ट्रिय पत्रकारीता पुरस्कार प्रदान गर्न यसै वर्षदेखि अक्षय कोषमा रु. ५ लाख जम्मा गरिएको छ ।

माथी उल्लेखित नीतिहरूका अतिरिक्त तानसेन नगरपालिकाको पहिलो नगरसभाबाट अन्य धेरै महत्वपूर्ण नीतिहरू पारीत भएका थिए तर सीमित साधन स्रोत, संघीय सरकारबाट ऐन कानूनका मस्यौदाहरू समयमै स्थानीय सरकारलाई नपठाइनु, ढिलो गरी नगरसभा बस्नु, यसै आ.व.मा प्रदेश सभाको निर्वाचन हुनु र चुनावी आचार संहिता लागु हुनु, कर्मचारीहरू निर्वाचनमा परिचालन हुनु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायतका वडा सचिवहरूको सरुवा, बोलपत्र आब्हान गर्दा अनुभवी तथा योग्यता पुगेका निर्माण व्यवसायीहरूबाट बोलपत्र दर्ता नहुनु, प्राविधिक जनशक्तिको प्रयाप्तता नहुनु आदि विविध कारणले चालु आर्थिक वर्षमा कतिपय नीतिहरू कार्यान्वयनमा ल्याउन नसकिएको यथार्थ हो ।

खण्ड २

आगामी आ.व. २०७५/२०७६ को नीति, बजेट तथा कार्यक्रम

आगामी आ.व.को योजना तथा बजेट तर्जुमाको क्रममा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, संघ र सम्बन्धित प्रदेशले जारी गरेका नीति, कानून तथा मापदण्डहरू, स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, सशिय तथा सम्बन्धित रणनीतिक विकास योजना तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताबाट सिर्जित दायित्वहरूलाई नीति बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमालाई आधार बनाइ तयार गरिएको आगामी आ.व. २०७५/०७६ को नीति तथा कार्यक्रम यस अघी नै गरिमाग्य सभामा पेश गरिएको छ ।

२.१ सोच :

नेपाली वीर पुर्खाहरू र पौरखी तानसेनका अग्रजहरूले रगत र पसिना बगाएर अहिलेको पुस्तासम्म हस्तान्तरण हुँदै आएको तानसेनको ऐतिहासिक कला-संस्कृति तथा पुरातात्विक सम्पदाहरू हाम्रा लागि अमूल्य नीधि हुन् । यी नीधिहरूलाई आउने संरक्षण गर्दै आउने पुस्तालाई नासोको रूपमा हस्तान्तरण गर्ने हाम्रो दायित्व हो, हाम्रो कर्तव्य हो । तानसेन वास्तवमै प्राकृतिक विविधताले भरिपूर्ण छ । यस नगरीको भू-बनोट, अनुकूलतम जलवायु, डांडा-कांडा, बन-जंगल, नदी-नाला, पाखा-पखेरा, टार-उपत्यका, खेत-खरीयान प्रकृतिका बरदान हुन् । यी सम्पदाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्दै, स्रोत साधनको उच्चतम र अनुकूलतम प्रयोग गरेर यस तानसेन सुन्दर नगरलाई “समृद्ध नगर, आत्मनिर्भर नगरवासी, सफा नगर, सुखी नगरवासी” को दीर्घकालिन सोच बनाइएको छ ।

लक्ष्य :

दीर्घकालिन सोचलाई यथार्थतामा उतार्न तानसेनबासीको सपना साकार पार्न निम्नलिखित लक्ष्यहरू तय गरीएको छ :

- ♦ तानसेनलाई आगामी ४ वर्षमा आन्तरिक पर्यटकहरूको लागि नेपालको मुख्य ५ वटा गन्तव्य स्थान (Top 5 destination) को सूचीमा पुऱ्याउने र बाह्य पर्यटकको लागि मुख्य १० स्थान (Top 5 destination) को सूचीमा पुऱ्याउने ।
- ♦ कृषिको व्यवसायिकरण र यान्त्रीकरण गरी तानसेन नगरपालिकालाई आगामी ४ वर्षमा तरकारीवालीमा बार्षिक २२४०० मे.ट. उत्पादन गरी १४८७२ मे.ट.निर्यात गर्ने तथा दूग्ध र मासुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउने ।

- ◆ चीनको कोरला नाका देखि गैडाकोटको नवलपुर जोड्ने कालीगण्डकी कोरीडोर राष्ट्रिय गौरवको आयोजनासंग छेरुड-तानसेन खण्डलाई सिद्धार्थ राजमार्गमा जोडी तानसेन-सुनौली Dedicated fast track निर्माण गरी संचालनमा ल्याउने ।
- ◆ शिक्षा, खेलकुद, मनोरञ्जन, स्वास्थ्य, धार्मिक क्षेत्रमा आधारित पर्यटन विकासको लागि आन्तरिक तथा बाह्य उद्यमी र नीजि लगानीकर्ताहरूलाई आकर्षित गरी सार्वजनिक नीजि साभेदारी अवधारणामा कम्तिमा ५ अरब लगानी भित्र्याउने ।
- ◆ आगामी ४ वर्ष भित्रमा रिडी रानीघाट एकिकृत जलश्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालनमा ल्याउने ।
- ◆ ता.न.पा.१० गुफाचौरमा मुलुकमै ठूलो गणेशधामको रूपमा स्थापना गरी कम्तिमा बार्षिक १० हजार धार्मिक पर्यटक भित्र्याउने ।
- ◆ आगामी ४ वर्षमा कम्तिमा ३ वडा नमूना बस्ती निर्माण गर्ने ।
- ◆ ता.न.पा. क्षेत्र भित्र रहेका बोटो माभी बस्तीका सबै घरधुरीलाई आगामी २ वर्ष भित्र खरको छाना रहित बनाउने ।

नगरपालिकाका विकासका अवसर र संभावनाहरू :

१. सडक यातायातको क्षेत्रमा उत्तरमा कालीगण्डकी कोरिडोरसंगको आवद्धता र दक्षिण तर्फ सिद्धार्थ राजमार्गको पहुँच सहितको यातायात संजाल रहेको ।
२. कृषिमा ब्यवसायिकरण गरी गरिवी न्यूनिकरणमा गर्न सकिने र कृषि पर्यटनको प्रचुर संभावना रहेको ।
३. बुटवल, सुनौली लगायतका महत्वपूर्ण व्यापारिक तथा व्यावसायिक क्षेत्र नजिक भएकोले उद्योग, ब्यापार र वाणिज्य क्षेत्रको विकासको संभावना रहेको ।
४. ऐतिहासिक, धार्मिक र सांस्कृतिक सम्पदाहरूको प्रचार प्रसार र प्रवर्द्धन गर्न सकिएमा पर्यटनको प्रबल सम्भावना रहेको ।
५. वन, जंगल लेक बेसीहरूको समुचित उपयोग, जलस्रोतको संरक्षण तथा उपयोग, जडीवुटीको उपयोग गर्दै अवलोकनीय पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकिने ।
६. नदीजन्य पदार्थ तथा फलाम, कोइला, तामा, चुनढुङ्गा जस्ता खनिजजन्य पदार्थहरूको संभावना रहेको ।
७. नगर क्षेत्रमा सरकारी, गैरसरकारी, निजी संघ संस्था एवं सहकारीहरू कृयाशिल रहेकाले साभेदारीतामा आधारित विकासमा तिब्रता दिन सकिने ।

८. आधारभुत तह, माध्यमिक तह र उच्च शिक्षाको ऐतिहासिक स्थललाई पुनःजिवीत गर्न सकेमा शैक्षिक केन्द्रको रूपमा विकास गर्न सकिने ।
९. विकासमा आम नागरीकको निकै जनचासो रहेकोले विकासका गतिविधिहरु जनसहभागितामुलक बनाउन सकिने अवस्था ।

नगरपालिका सामु रहेका चुनौतीहरु :

१. पुनःगठित नगापालिकाको कारण नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरुको भौतिक तथा मानव संसाधनको व्यवस्थापन र कार्यालय विन्यास प्रभावकारी बनाई आम नागरीकलाई सहज र सरल सेवा प्रवाह गर्नु ।
२. सिमीत साधन श्रोतबाट विकास प्रेमी जनताका आवश्यक माग र समस्याहरु सम्बोधन गर्नु ।
३. भवन निर्माण संहिता अनुसार पूर्वाधार निर्माणलाई थप प्रभावकारी बनाउनु ।
४. नगर क्षेत्रलाई जनसहभागिमुलक रूपमा सफा, स्वच्छ र वातावरण मैत्री बनाउनु ।
५. सडकको मापदण्ड अनुसार सडकको स्तरबृद्धि तथा सबै वडा तथा टोलमा स्तरीय सडक सुविधा पुऱ्याउनु ।
६. राजस्वको दर र दायरा फराकिलो पारी प्रशासनिक खर्च धान्न सक्ने गरी आन्तरिक स्रोत प्रवर्द्धन गर्नु ।
७. सबै क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक एवं पूर्वाधारको सन्तुलित विकास तथा समन्यायिकता कायम गर्नु ।
८. सिमित स्रोतका कारण नगरबाट लिइएका सामजिक न्याय, समानता र सामाजिक समावेशीकरणका कार्यक्रमलाई आम नागरिकलाई प्रत्याभूत गर्नु ।
९. जनताको माग, अपेक्षा र चाहना तथा विद्यमान स्रोत साधन बीच फराकिलो अन्तर रहनु ।
१०. भूबनोटको कारण विकास लागत तुलनात्मक रूपमा बढी रहनु ।
११. संघ तथा प्रदेश स्तरीय कतिपय कानूनहरु समयमा प्राप्त नभएको, प्राप्त भएको हकमा पनि कतिपय कानूनहरु बफिनु तथा नीतिगत स्पष्टता नहुनु ।

२.२ वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका प्रमुख नीति तथा आधारहरू

तानसेन नगरपालिकाको आ.ब.२०७५/०७६ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा गर्दा यस नगरलाई भौतिक, आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिक, सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय रूपबाट समुन्नत, आत्मनिर्भर र स्वावलम्बी बनाउनको लागि भावी परिकल्पना, दिर्घकालीन लक्ष्य, उद्देश्य तथा प्राथमिकता क्षेत्रहरूको बारेमा विस्तृत विश्लेषण गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को अनुच्छेद ६ को दफा २४ को व्यवस्था र स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४, नगरपालिकाले विगतमा तय गरेको नीति, कार्यनीति तथा चालु आर्थिक वर्षको वार्षिक योजना समेतको आधारमा तानसेन नगरपालिकाले आगामी आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को वार्षिक बजेट तथा योजना तयार गरेको छ । योजना पद्धतिलाई संस्थागत र प्रभावकारी बनाउन आगामी आर्थिक वर्षमा नगरपालिकाले आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरू बनाई लागु गर्ने व्यवस्था गरेको छ । योजना तर्जुमा कार्यमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासंग अनुकूल हुनेगरी शुसासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई प्राथमिकताका क्षेत्रमा राखिएका बजेट समेत विनियोजन गरिएको छ ।

योजना तर्जुमा प्रक्रियामा प्रचलित कानून बमोजिम क्रियासिल विषयगत समितिहरूबाट तय गरिएका विषयगत नीति तथा कार्यक्रम तथा नगरस्तरीय राजनैतिक दल, पूर्व जनप्रतिनिधिहरूबाट प्राप्त सुझाव तथा पृष्ठपोषण प्राप्त गरी योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउने पहल भएको छ । सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउन विषयगत समितिहरूलाई क्रियाशिल बनाइएको छ ।

विगतको यथार्थता पुनरावलोकन गरी वर्तमान धरातलको विश्लेषणको आधारमा बस्तीस्तरका माग तथा आवश्यकताहरूको छनौट गरी वडा समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, लगायत नगरपालिकाको बैठकमा गहन छलफल गरी गरिमासभ नगरसभा समक्ष आगामी आ.ब.को बजेट नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ, व्यहोरा पुनरावृत्ति गराउन चाहन्छु ।

नगरपालिकालाई प्राप्त हुने सम्भाव्य श्रोत साधनहरूको समुचित तथा बैज्ञानिक तरिकाले परिचालन गरी आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन र शुसासन तथा संस्थागत विकासका विषयगत कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू तय गरिएको छ । तर्जुमा गरिएका नीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको प्रभावकारी संचालनबाट जनताको जीवनस्तर माथी उठने अपेक्षा गरिएको छ ।

बार्षिक नगर विकास योजना तथा बजेट तर्जुमाका आधारहरू :

- ◆ नेपालको संविधान
- ◆ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
- ◆ राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- ◆ अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- ◆ संघ र सम्बन्धित प्रदेशले जारी गरेका नीति, कानून तथा मापदण्डहरू
- ◆ स्थानीय तहमा वजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका २०७४
- ◆ संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको आवधिक विकास योजना
- ◆ अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताबाट सिंजित दायित्वहरू आदि

योजना तथा वजेटका प्राथमिकताहरू :

- ◆ आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्याउने
- ◆ उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल दिने
- ◆ जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगारी बढ्ने
- ◆ जनसहभागीता जुट्ने
- ◆ कमलागत लाग्ने
- ◆ स्थानीय स्रोत साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने
- ◆ महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने
- ◆ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणमा टेवा पुग्ने
- ◆ दीगो विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा सघाउ पुग्ने
- ◆ भाषिक तथा सांस्कृतिक पक्षको जर्गेना हुने
- ◆ सामाजिक सद्भाव तथा एतामा बल पुग्ने

२.२.१ समग्र नीति तथा आधारहरू

नगरस्तरीय नीति तय गर्दा संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको नीति निर्देशनहरू नगर विकासका लागि मूलभूत मार्ग निर्देशन हुन् । नगर सरकारको आफ्नै नीति तथा कानूनमा आधारित भई नगर क्षेत्रको विकास र समृद्धिको लागि दीर्घकालिन रणनीतिक योजनाहरू, आवधिक योजना यसै आ.व. २०७५/०७६ मा तर्जुमा गरी त्यसैको मार्ग दर्शनमा आगामी विकास योजनाहरू कार्यान्वयन गर्ने संकल्प लिइएको छ ।

२.२.२ क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरू

स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शनलाई आधार मानी नगरपालिकाले आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन र सुशासन तथा संस्थागत विकास गरी विभिन्न पाँच विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरी योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई अगाडी बढाएको छ । सोही अनुसार निम्नानुसारका क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम र आधारहरू तय गरिएका छन् ।

(क) आर्थिक क्षेत्र विकास

१. कृषि तथा पशुपालन पेशालाई व्यवसायिक र यान्त्रिकीकरण गर्न कृषि पूर्वाधार विकास, कृषकहरूको क्षमता विकास गर्दै युवा रोजगारी सिर्जना, गरिवी निवारणमा योगदान पुग्ने गरी समावेशी आर्थिक विकासका कार्यक्रम कृषकको साभेदारीमा संचालन गरिनेछ । यान्त्रिकीकरण कार्य तर्फ साभेदारीमा आधुनिक सीप र प्रविधि हस्तान्तरण गरिने छ ।
२. विषादी न्यूनीकरण अभियानलाई प्रोत्साहन गर्दै एकिकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन (आई.पी.एम.) कार्यक्रम संचालन र प्रवर्द्धन गरिने छ ।
३. कृषि र पशुपालनको लागि पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी साभेदारी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । व्यवसायिक कृषक परिचय-पत्र वितरण गरी अभिलेख व्यवस्थित गरिनेछ । पशु तथा बाली वीमामा कृषकहरूलाई प्रेरित गरी जोखिम न्यूनीकरणमा जोड दिइनेछ ।
४. कृषि उत्पादन बृद्धि गर्न र कृषिजन्य वस्तुहरूको व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्रमा उपयुक्त र दिगो सिंचाइ तथा आवश्यक पूर्वाधारहरूको व्यवस्था मिलाइने छ ।
५. निर्यात योग्य बाली वस्तुहरूको उत्पादन तथा प्रशोधन अभिवृद्धि गरी वाह्य बजारमा प्रतिस्पर्धी बनाउन युवा तथा कृषक उद्यमीहरूलाई आकर्षित गरिने छ ।

६. पशुजन्य पदार्थको उत्पादन बृद्धिका लागि पशु आहार पद्धतिलाई विस्तार गर्न कृषकहरूलाई उन्नत तथा पौष्टिकयुक्त घाँसको बीउ विजन र आवश्यक यन्त्र उपकरण उपलब्ध गराइने छ ।
७. नश्लसुधार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन कृत्रिम गर्भाधान सेवा किसानहरूको घरदैलोमा पुग्ने गरी विस्तार गरिने छ । साथै प्राकृतिक गर्भाधान सेवालाई प्रभावकारी बनाउन उन्नत नश्लका प्रजननयोग्य बोका र राँगा वितरण गरिने छ । स्वस्थकर मासु उत्पादनका लागि मासु जाँच प्रयोगशाला स्थापना र पशुबधशाला निर्माणका लागि सार्वजनिक निजी साभेदारीको कार्यक्रम संचालनमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
८. स्थानीय व्यापार प्रबर्द्धन हेतु कृषिजन्य उपजको हाटबजार व्यवस्थापन लगायतका कार्यमा स्थानीय उद्योग बाणिज्यसंघ, व्यापार संघ लगायतका व्यापारिक संघ संस्था र प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना (तानसेन जोन) सँग सहकार्य गरिनेछ ।
९. विकासमा जनताको सहभागिता, अपनत्व र स्वामित्व कायम हुनेगरी आर्थिक विकास र गरिवी निवारणमा योगदान पुग्ने, उत्पादनमुलक र छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तर, आमदानी र रोजगारी बढ्ने खालका योजनाहरू कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ । साथै लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गरी सार्वजनिक निजी साभेदारी (PPP) अवधारणालाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०. **समृद्धिका लागि सहकारी** भन्ने मर्मलाई आत्मसात गर्दै नगरपालिका भित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूको नियमन र प्रभावकारिताका लागि सहकारी सम्बन्धी आवश्यक नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । सहकारी संस्थाहरूमा रहेको शेयर सदस्यको पूँजीलाई सदुपयोग गरी सदस्यहरूको आर्थिक, सामाजिक विकासमा योगदान दिने खालका कार्यक्रम संचालन गर्न प्रोत्साहित गरिने छ । साथै सहकारीहरूको क्षमता र संस्थागत विकास गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
११. तानसेन नगरपालिका वडा नं ८ पीपलडाँडामा रहेको परम्परागत प्रकृतिका कुँडुले घरहरू संरक्षण तथा अन्य क्षेत्रमा समेत भाषा, साहित्य, कला र संस्कृति संरक्षणका कार्यक्रमलाई सम्भव सहयोग गरिने छ ।
१२. नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका धार्मिक, पर्यटकीय स्थल, तालतलैया र सीमसार क्षेत्रको विकासको लागि तत् तत् क्षेत्रको गुरुयोजना तयार गरी सोको आधारमा योजनाहरू कार्यान्वयन गरिनेछ । आन्तरिक र बाह्य पर्यटक आकर्षित गर्न विभिन्न प्रबर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

१३. ऋषिकेश, रतनपाँडे साधनास्थल, लिपिनदेवी, भवगती मन्दिर, अमरनारायण मन्दिर, बंशगोपाल, कोकलदेवी, माण्डव्य आश्रम, गुफाचौर लगायतका क्षेत्रहरुको संरक्षण र प्रवर्द्धन प्रवर्द्धन गरिने छ ।
१४. प्राविधिक एवम् व्यवसायिक सीपको माध्यमबाट युवाहरुलाई स्वदेशमै रोजगारको अवसर सिर्जना गर्न आवश्यक कार्यविधि तयार गरी युवा स्वरोजगार विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । यसको लागि गाउँनगर साभेदारी कार्यक्रम तर्फको कोष उपयोग गरिने छ । नगरपालिकाको सम्भावीत क्षेत्रमा प्राविधिक धारको शिक्षा सञ्चालन गर्न थप पहल गरिने छ ।
१५. सामाजिक बञ्चितकरणमा परेका, फरक क्षमता भएका, ज्येष्ठ नागरिक, महिला, बालबालिका, एकल महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मुस्लिमहरुको आर्थिक सामाजिक विकास गर्दै सम्मानपूर्ण जीवनयापन गर्नपाउने वातावरण सिर्जना गरिनेछ । “**आर्थिक समृद्धिका लागि महिला उद्यमशीलता**” भन्ने नाराका साथ कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१६. स्थानीय भाषा, साहित्य, संस्कृति, कलाको संरक्षण र विकासका लागि कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । उपयुक्त स्थानमा मगर सांस्कृतिक भिलेजको अवधारणालाई मूर्तरूप दिन गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
१७. नगरपालिकालाई आर्थिक विकासको केन्द्रको रूपमा समेत विकास गर्न रोजगारी सिर्जना गर्ने खालका ढाका र करुवा लगायतका हस्तकलासँग सम्बन्धित साना तथा लघु उद्यम, व्यावसायिक कृषि, पर्यटन पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ ।
१८. उपभोक्ता अधिकार र हितको संरक्षणका लागि उपभोग्य सामान र सेवाको गुणस्तरीयताको सुनिश्चित गर्न बजार अनुगमन सम्बन्धी नीति, कानून एवम् मापदण्ड बनाई नियमित अनुगमन र नियमन गरिनेछ ।

(ख) सामाजिक क्षेत्र विकास

१. नगर शिक्षा ऐन तथा नियमावली तर्जुमा गरी आधारभूत र माध्यमिक शिक्षालाई नियमन गुणस्तर सुधार गरिनेछ । आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछाडि परेका गरीब र जेहन्दार बालबालिकाहरु र फरक क्षमताका बालबालिकाहरुको शिक्षाका विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न संस्थागत विद्यालयहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
२. नेपालको संविधानले आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य गरेको सन्दर्भमा बालबालिकाहरुलाई भर्ना गरौं, टिकाऔं र सिकाऔं भन्ने मुल नाराका साथ तानसेन सरकारले भर्ना अभियान संचालन गर्ने कार्यक्रम तय गरिने छ । तानसेन नगरपालिका भित्र रहेका माध्यमिक स्तरका सामुदायिक विद्यालयहरुमा विद्युतीय हाजिरी थालनी गरिने छ ।

३. तानसेनको इतिहासको शैक्षिक विरासत कायम गर्नको लागि विज्ञ एवम् सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी शैक्षिक केन्द्रको रूपमा पुनःस्थापन गरिनेछ । प्राविधिक क्याम्पस स्थापना/संचालन तर्फ अध्ययन गरिने छ ।
४. आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा पहुँच र सुनिश्चितताका लागि नगरभित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरूले दिदै आएको सेवालाई थप प्रभावकारी बनाइ सेवाको गुणस्तरीयतामा जोड दिइनेछ । आयुर्वेद चिकित्सा पद्धती, ध्यान र योगलाई स्वास्थ्य उपचारको सहयोगी माध्यम बनाउन प्रोत्साहित गरिने छ ।
५. मातृ शिशु मृत्युदर न्यूनीकरणका लागि सुत्केरी महिलाहरूलाई दिइदै आएको पोषण भत्तालाई निरन्तरता दिइने छ । साथै सुत्केरी स्याहार कार्यक्रमको लागि थप श्रोतको व्यवस्था गरेको छ । वडास्तरका स्वास्थ्य संस्थाबाटै महिलाहरूको पाठेघरको मुखको क्यान्सर परिक्षणको कार्यमा सेवा पुऱ्याउन आवश्यक पहल गरिने छ ।
६. महङ्गो स्वास्थ्य सेवाका कारण सामान्य व्यक्तिको पहुँच बाहिर रहेको मुटु तथा मृगौला रोग उपचारमा नगरवासीलाई सहूलियतपूर्ण उपचार प्रदान गर्न स्थानीय अस्पतालसंगको साभेदारीमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
७. एक वडा एक स्वास्थ्य संस्थाको नीति अनुरूप स्वास्थ्य संस्था नभएका वडाहरूमा स्वास्थ्य संस्था स्थापनाको व्यवस्था गरिने छ ।
८. स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट टाढा रहेका जेष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका व्यक्ति र सेवा विमुख नागरिकहरूको लागि घरघरमा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । यस अभियानमा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थालाई व्यवस्थित ढङ्गले परिचालन गरिने छ । निश्चित सूचक र मापदण्ड बनाई निजी अस्पताल, स्वास्थ्य क्लिनिकहरूको नियमन गरिनेछ ।
९. सामाजिक स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम तर्फ विगतमा दलित, अल्पसंख्यक एवम् सिमान्तकृत नागरिकहरूको लागि गरिएको स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवीका र नगर सरसफाइकमीहरूको समेत स्वास्थ्य वीमा गरिने छ ।
१०. सभ्यताको मुल आधार स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइयुक्त व्यवहार भन्ने नारालाई सार्थक तुल्याउने गरी नगरपालिका भित्र स्वच्छ खानेपानी व्यवस्थापन र सरसफाइ अभियान संचालन गरिने छ । यस तर्फ तानसेन खानेपानी उपभोक्ता समितिलाई अनुदान र साभेदारी तथा ग्रामीण वडाहरूमा खानेपानी आयोजना संचालन र मर्मत संभारका कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिइएको छ । पुराना ढुङ्गेधाराहरू र खानेपानीको मुल संरक्षण र व्यवस्थापनमा विशेष जोड दिइने छ ।

११. सफा टोल सफा शहर तानसेन वासीको रहर भन्ने पूर्ण सरसफाइ अभियान अन्तर्गत सरसफाइका तोकिएका सूचकहरुका आधारमा वडाहरुलाई पूर्ण सरसफाइ वडा घोषणा गरिने छ । आफ्नो आगन आफै सफा गरौं अभियान कार्यान्वयनको लागि टोल विकास समितिलाई परिचालन गरिने छ ।
१२. HIV संक्रमित विपन्न परिवारका सदस्यलाई रोजगार तथा आय आर्जनका कार्यक्रममा संलग्न गराई उनीहरुको आर्थिक विकासमा जोड दिइनेछ । यस कार्यमा सरोकारवाला संघ संस्था तथा संक्रमित र प्रभावितहरुको समूहसँग समन्वय एवम् साभेदारी गरिने छ ।
१३. लैङ्गिक हिंसा, लैङ्गिक विभेद, छुवाछूत जस्ता कुरीति र कानूनले बर्जित गरेका कुप्रथा र अन्धविश्वासको अन्त्य र मानव ओसारपसार तथा वेचविखन, बालबिवाह, बालश्रम तथा विरुद्ध सामाजिक सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
१४. बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरुलाई सहयोग पुग्ने कार्यक्रमहरु तय गर्दै आगामी आर्थिक वर्षमा २ वटा वडाहरुलाई बालमैत्री वडा घोषणा गर्ने लक्ष्य लिइएको छ । आगामी दिनमा क्रमशः सबै वडाहरुलाई बालमैत्री वडा घोषणा गर्दै लगिने छ ।
१५. युवा परिषद (Youth Council) गठन गरी युवा परिचालन, समाज सशक्तिकरण अभियानमूलक कार्यक्रम, खेलकुद लक्षित कार्यक्रम संचालन गरी युवाहरुलाई समाज विकासका रचनात्मक काममा परिचालन गरिने छ । साथै खेलकुद पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ । नगरपालिकाले अगाडि सारेका कार्यक्रमलाई सफल बनाउन परिषदले सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा लिइएको छ ।
१६. नियमित व्यायाम-स्वस्थ युवा, स्वस्थ युवा-गतिशिलसमाज भन्ने अभिप्रेरणाका साथ राष्ट्रियस्तरका खेलकुदहरु, मेयरकप फुटबल, हाफ म्याराथुन लगायतका खेलकुद गतिविधिहरु संचालनमा प्राथमिकता दिइने छ ।
१७. बैंक मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्न बाँकी रहेका र नगरपालिकामा समावेश भएका ग्रामीण वडाहरुमा शाखा रहित बैंकिङ्ग प्रणाली मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यलाई थप प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाइनेछ ।
१८. गैर सरकारी संस्था र सामाजिक संस्थाहरुको नियमनका लागि आचारसंहिता एवम् कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । गैरसरकारी संस्थाहरुबाट संचालित क्रियाकलापको निश्चित सूचक र मापदण्ड बनाई अनुगमन गरिनेछ । संस्थाहरुको कार्यक्षमता र विज्ञताको आधारमा एकद्वार प्रणाली अपनाई साभेदारीमा क्रियाकलापहरु संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(ग) पूर्वाधार क्षेत्र विकास

१. नगरको प्रभावकारी पूर्वाधार विकासमा नगरगौरवका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गरिने छ । यस कार्यमा संघ तथा प्रदेश सरकारसँग थप साभेदारी गर्नको लागि विशेष कोषको व्यवस्था गरिने छ ।
२. **समुदायको लगानी विकासको थालनी** भन्ने भावनाका साथ ६०/४० जस्ता सहलगानीका कार्यक्रमहरू तथा नगरगौरवका योजनाहरू संचालन हुने व्यवस्था मिलाइने छ ।
३. नगरपालिकाको उपलब्ध श्रोत र साधनले कार्यान्वयन गर्न नसकिने, वडाबाट सिफारिस भएका ठूला योजना, विस्तृत परियोजना कार्यान्वयनको लागि विशेष अनुदान, सम्पूरक अनुदान परिचालन गरी सम्पन्न गर्न जोड दिइनेछ ।
४. विकास आयोजनाहरूको गुणस्तरीयता र दिगोपनाका लागि निश्चित सूचक र निश्चित मापदण्डका आधारमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने पद्धतिको विकास गरिनेछ । निर्माण सम्पन्न सबै प्रकारका भौतिक पूर्वाधारहरूको लगत तयार गरी मर्मत सम्भार कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ । विगतमा शुरु गरिएका अधुरा योजना तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
५. **सुरक्षित बसोबास र व्यवस्थित शहर, तानसेनवासीको रहर** अनुरूप नगर भित्र भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड, २०७२ को पूर्ण पालना गराइनेछ । नगर सडक यातायात गुरुयोजनालाई अद्यावधिक गरी सोही आधारमा सडकको स्तरोन्नति र सुधार गर्दै लगिनेछ । घरनक्सा पास सम्बन्धी कार्यलाई थप व्यवस्थित र सहज बनाउन भवन निर्माण तथा नक्सापास सम्बन्धी कार्यविधि बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । प्रचलित कानून बमोजिम नक्सा पास गर्नुपर्नेमा नक्शा पास नगरी बनाइएका घर टहराहरूको अभिलेखिकरण तथा भवन निर्माण मापदण्ड पुगेका घरहरूको हकमा नक्शा नियमित गर्न एक पटकका लागि सार्वजनिक सूचना जारी गरिने छ ।
६. सडक अतिक्रमण हटाई नगरलाई व्यवस्थित, वातावरणमैत्री र हरित नगरको रूपमा विकास गर्न एक घर २ विरुवा नीति कार्यान्वयन गरिनेछ । हरीयाली बस टर्मिनल अवधारणा अन्तर्गत तानसेन-५ मा वातावरणमैत्री बसपार्क (Eco-Friendly Bus Terminal) निर्माणको लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी निर्माण कार्य अघि बढाइने छ ।
७. भू-उपयोग योजना सहितको दीर्घकालीन एकीकृत शहरी विकास गुरुयोजना तर्जुमा गरिनेछ ।
८. आम नागरिकसँगै आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटक आवागमनमा सहजताका लागि तानसेन नगरपालिका भित्रको उपयुक्त स्थानमा आन्तरिक एअरपोर्ट संचालन गर्न सम्भाव्यता अध्ययनको व्यवस्था मिलाइने छ ।

९. नगर क्षेत्र भित्र रहेको ऐलानी, पर्ति जग्गाको लगत अभिलेखीकरण गरिनेछ । साथै ऐलानी, पर्ति जग्गाको संरक्षण र समुचित उपयोग तर्फ पहल गरिनेछ । त्यस्ता प्रकृतिका जग्गामा बनेका घर टहराहरुलाई स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम बहाल विटौरी करको दायरामा ल्याइनेछ । साथै नगर क्षेत्र भित्रका सडकहरुको अधिकार क्षेत्र (Right of Way) कायम गर्न विज्ञ सहितको समिति गठन गरी समितिको सुझाव बमोजिम सडक अधिकार क्षेत्र तोकिने छ ।
१०. तानसेन नगरपालिकाको वडा नं ५ (साविक वडा नं १२ र १३), यस्तै वडा नं. ६, ७ र ९ को कुन्सरे देखि दमकडा क्षेत्रलाई नमूना शहरको रूपमा विकास गर्न एकिकृत जग्गा विकास कार्यक्रम एवम् अन्य भौतिक पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ ।

(घ) वन, वातावरणतथा विपद् व्यवस्थापन

१. सामुदायिक वनहरुलाई व्यवस्थित गर्दै त्यस्ता वन क्षेत्रहरुमा जडिबुटी, गैरकाष्ठ वन पैदावार र आय आर्जनका विविध कार्यक्रमहरु संचालन गर्न अभिप्रेरित गरिने छ ।
२. भूसंरक्षण, जलाधार व्यवस्थापन र जलउत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिने छन ।
३. विपद् जोखिम न्यूनीकरण, जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण तथा जैविक विविधता संरक्षणका लागि दीर्घकालीन योजना बनाई कार्यान्वयन गर्न पहल गरिनेछ ।
४. वाढी, पहिरो, आगलागी, हावाहुरी, महामारी जस्ता विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक प्रकोपबाट प्रभावित नागरिकहरुलाई तत्काल राहत दिन नगर विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी राहत उपलब्ध गराईने छ ।
५. विपद् व्यवस्थापनका लागि क्विक रेस्पन्स टिम तथा छुट्टै ईकाई निर्माण गरिने छ । साथै वारुण यन्त्र तथा उपकरणहरुको थप व्यवस्था गरिने छ । साना सडक तथा भित्री वस्तीहरुमा आगलागीबाट जनधनको क्षती न्यूनीकरण गर्न फायर हाईड्रेन्टको व्यवस्थाको मिलाइने छ ।
६. नगर क्षेत्रभित्रबाट निस्कने फोहरमैलाको संकलन, पुनःउपयोग, प्रशोधन र विसर्जनका लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी अवधारणा अनुसार काम अगाडि बढाइनेछ । नगरपालिका क्षेत्रको खुल्ला ढललाई व्यवस्थित गरी घर निर्माण गर्दा अनिवार्य रूपमा सेफ्टी टंकी निर्माण गर्नुपर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

(ड) संस्थागतविकास, सेवाप्रवाह र सुशासन

१. न्यायिक समितिको कार्य सम्पादन प्रक्रिया प्रभावकारी बनाउन समितिका पदाधिकारी र मेलमिलापकर्तालाई आवश्यक ज्ञान, सीप अभिवृद्धिका लागि व्यवस्था मिलाइने छ ।
२. सहज, सरल ढङ्गले निःशुल्क न्याय सम्पादनका लागि मेलमिलाप समितिको समेत सहयोग र समन्वयमा कार्यक्रम अगाडि बढाइने छ ।
३. नगरपालिकाको व्यवस्थित रूपमा विकास गर्न उपलब्ध स्रोत साधनको समुचित परिचालन गरी नगरको एकिकृत विकासमा सहयोग पुऱ्याउन दीर्घकालीन योजना, एकिकृत नगर विकास योजना, क्षेत्रगत योजना तयार गरिने छ । साथै व्यवस्थित नगर बनाउन Digital House Numbering गर्ने कार्य समेत क्रमशः गरिने छ ।
४. नगरपालिकाले लिएका नीतिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन, नगरपालिकाको सम्पतीको सुरक्षा र संरक्षण लगायतका कार्यका लागि नगरप्रहरी सेवा विस्तार गरी प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिनेछ ।
५. नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोत परिचालनलाई दिगो र प्रभावकारी बनाउन, स्रोत साधन परिचालनमा आत्मनिर्भर बनाउदै लैजान्नको दायरा बढाइनुका साथै करका दरहरूलाई समसामयिक र बैज्ञानिक बनाइनेछ । राजश्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, सशोधन, परिमार्जन लगायत राजश्व प्रशासन सुधार तथा आवधिक राजश्व प्रक्षेपण योजना तयारीका लागि विज्ञहरूको परामर्श सेवा लिइनेछ ।
६. नगरपालिका र वडा कार्यालयबाट प्रवाह गरिने सेवालाई चुस्त, दुरुस्त बनाउन संस्थागत सुधार गरिनेछ । आगामी आर्थिक वर्षको प्रारम्भ देखि नै वडा कार्यालय खुल्ला वाँकी वडा कार्यालयहरू तत् तत् वडामा स्थापना गरिने छ । सेवा प्रवाहको अवस्था र कार्यबोझका आधारमा नगरपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी मौजुदा जनशक्तिको क्षमता विकास गर्दै आवश्यक थप दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था मिलाइनेछ । कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनको आधारमा दण्ड र पुरस्कृत गरिनेछ ।
७. निर्वाचित पदाधिकारीहरूको क्षमता विकासमा जोड दिइनेछ । निर्णय प्रकृयालाई चुस्त, दुरुस्त र पारदर्शी बनाई निर्णय गर्ने पदाधिकारीहरूलाई नतिजा प्रति उत्तरदायी र जिम्मेवार बनाईने छ ।
८. जनताप्रति जवाफदेही र उत्तरदायी सेवा प्रवाहका लागि भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति लिइनेछ । नगरपालिकाको काम कारबाहीलाई सरल, सहज, सुविधायुक्त र सेवाग्राहीमैत्री बनाई सेवा प्रवाहलाई चुस्त, दुरुस्त, पारदर्शी र सुशासनयुक्त बनाइनेछ । सेवा प्रवाह सहज र सरल बनाउन सूचना र प्रविधिको उपयोग गरिनेछ ।

९. नगरपालिकाले लिएका नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम र तिनको कार्यान्वयनको अवस्थाको बारेमा जनताले प्रत्यक्ष तथा परोक्ष रूपमा जानकारी पाउन Tansenmun App प्रयोगमा ल्याइने छ । नगरका गतिविधिहरूमा सुसूचित हुने गरी प्रविधिमैत्री प्रबन्ध मिलाइनेछ । यस कार्यमा छापा तथा विद्युतीय संचार माध्यमसँग सहकार्य गरिने छ ।
१०. नगरका गतिविधि, इतिहास कला संस्कृति पर्यटन र विकास अवधारणा लगायतका सामग्री समेटेर हाम्रो तानसेन त्रैमासिक बुलेटीन प्रकाशन कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
११. पत्रकारहरूको छाता संगठन नेपाल पत्रकार महासंघ लगायत प्रेससँग सम्बन्धित संस्थासँग समन्वय गरी समानुपातिक विज्ञापन नीति कार्यान्वयनको प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ । साथै मर्यादित र निष्पक्ष पत्रकारीताको विकासका लागि सम्भव सहकार्य गरिने छ ।
१२. संघीय सररकारवाट स्वीकृत भएको स्थानीय संचितकोष व्यवस्थापन प्रणाली (SuTRA) लाई आगामी आ.व.देखि कार्यान्वयनमा ल्याई वित्तीय व्यवस्थापन सुदृढीकरण गरिने छ ।
१३. आर्थिक व्यवस्थानमा बेरुजु हुने अवस्थाको न्यूनीकरण गर्दै आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली व्यवस्थित गरिने छ । गत विगतदेखि रहेका पेशकी तथा बेरुजु फछ्यौटलाई अभियानकै रूपमा अगाडि बढाउँदै शून्य बेरुजु नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१४. नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सम्भाव्य प्राकृतिक श्रोत र साधन, धार्मिक, पर्यटकीय स्थलको पहिचान गरि त्यसको अभिलेख राखिनेछ । साथै विकास आयोजना तथा परियोजनाहरूको छनौट गर्दा उपलब्ध प्राकृतिक श्रोत साधनको दिगो उपयोग र वातावरणीय पक्षलाई ध्यानमा राखिने छ । वातावरणमैत्री विकास अभियानका लागि नागरिकस्तरमा सचेतना अभिवृद्धि तथा सहकार्यलाई जोड दिइने छ ।
१५. विद्यालय, सहकारी, उपभोक्ता समिति, लगाएतका संघसंस्थाको क्षमता विकास गरि लेखा तथा अभिलेख व्यवस्थापन र संस्थागत सुदृढीकरण गरिने छ ।
१६. सार्वजनिक तथा सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ जस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण कार्यको शुरुवात गरिने छ ।
१७. नगरपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरूमा विद्युत, इन्टरनेट, टेलिफोनको पहुँच विस्तारका लागि आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ । नगर कार्यालय र वडा कार्यालयलाई नेटवर्किङ गरी विद्युतीय अभिलेखन प्रणाली प्रयोग गरि वडावाटै कर, शुल्क तिर्न सकिने सहज र सरल व्यवस्था मिलाइने छ ।

(च) अन्य :

उल्लेखित विषयगत क्षेत्रका अलावा प्रत्येक तथा परोक्ष सरोकार राख्ने कतिपय सवालहरूलाई समेत सम्बोधन गर्ने प्रयास गरिएको छ । कतिपय अन्तरसम्बन्धित सवालहरू, दिगो विकास लक्ष र अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा राज्यका दायित्वका क्षेत्रहरूलाई समेत बजेट तथा योजनाले समेटेको छ । प्रस्तुत बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा कार्यमा प्रत्येक तथा परोक्षरूपमा सहयोग पुऱ्याउने, सल्लाह सुझाव र पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने नगरसभाका सदस्यहरू, कार्यपालिकाका पदाधिकारीहरू तथा जनप्रतिनिधिहरू, राजनीतिक दलहरूका पदाधिकारीहरू, संघ तथा प्रदेश सभाका सांसदहरू, सम्बन्धित कार्यालय तथा संघ संस्थाहरू, नागरिक समाज, सचेत र जागरुक नगरवासीहरू, श्रोत अनुमान तथा बजेट निर्धारण समिति, राजश्व परामर्श समिति, विषयगत समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिका पदाधिकारीहरू, समाजसेवी, बुद्धिजीवी, समस्त संचारकर्मी, नगपालिकामा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारी एवं सरोकारवालाहरूको योगदानको कदर गरेको छु । बजेट तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा पनि सोही बमोजिमका भूमिकाको अपेक्षा समेत गरिएको छ ।

२.३ मुख्य मुख्य आयोजना र क्रियाकलाप

आगामी आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को लागि तानसेन नगरपालिकाले निम्नानुसारका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिई बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तावित गरिएको छ :

क. नगर गौरवका आयोजनाहरू

- ◆ सेतीपोखरी गुफाचौर सडक स्तरोन्नती
- ◆ तानसेन कालीगण्डकी करीडोर लिङ्गरोड स्तरोन्नती
- ◆ सांस्कृतिक शहर पूर्वाधार कार्यक्रम
- ◆ नयांपाटी-शारदा.मा.बि.-सा.रे.म-दमकडा सडक स्तरोन्नती
- ◆ श्रीनगर सौन्दर्यकरण

ख. समपुरक कोषबाट संचालन गरिने आयोजनाहरू

- ◆ सडक बोर्ड
- ◆ भारतीय दूतावासको सहयोगमा निर्माणाधिन शित भण्डार
- ◆ संघ/प्रदेश सरकारसंग साभेदारीमा गरिने कार्यक्रम
- ◆ ६०/४० लागत सहभागिताका आयोजना

ग. दीगो विकास/अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध तथा साभेदारीका कार्यक्रमहरू

- ◆ जनवादी गणनन्त्र चीनको सिचुवान प्रान्त, लसान नगरसंग भंगीनी सम्बन्ध स्थापना
- ◆ सिटीनेट लगायत अन्य अन्तर्राष्ट्रिय शहरी विकासका मञ्चहरूसंग सहकार्य

घ. नगर विकास कार्यक्रम (प्रमुख पूँजीगत तथा प्रवर्द्धनात्मक समेत)

- ◆ स्थानीय अस्पतालसंगको सहकार्यमा मुटु तथा मृगौला उपचार सेवा
- ◆ मेयरकप राष्ट्रिय फुटबल प्रतियोगिता
- ◆ प्रदेशस्तरीय हाफ् म्याराथुन प्रतियोगिता
- ◆ पाल्पा दरवार संग्रहलय श्रव्य दृष्य/अडिटोरीम कक्षको व्यवस्था
- ◆ हरीत शहर अभियान (ग्रीन सिटी)
- ◆ एकिकृत वस्ती विकास कार्यक्रम
- ◆ बसपार्क-लहरेपीपल-बतासे डाँडा सडक स्तरोन्नती (डेडिकेटेड रोड)
- ◆ बनदेवी वातावरण मैत्री बस टर्मिनल
- ◆ खरको छांना विस्थापन कार्यक्रम (बोटे समुदायको लागि)
- ◆ पुस्पलाल स्मृती पत्रकारिता पुरस्कारको अक्षयकोष स्थापना सहयोग
- ◆ शिवपोखरी ल्याण्डफिल्ड साइट पुनःसंचालन
- ◆ स्थानीय संचारगृह सशक्तिकरण कार्यक्रम
- ◆ प्रविधिमैत्री कार्यालय व्यवस्थापन
- ◆ व्यवसायिक कृषि विकास, पशुसेवा, आय आर्जन तथा सशक्तिकरण कार्यक्रम
- ◆ एकिकृत जलश्रोत व्यवस्थापन

ङ. विशेष कोष मार्फत संचालन हुने कार्यक्रम

- ◆ विपद् व्यवस्थापन
- ◆ मर्मत सम्भार
- ◆ वातावरण संरक्षण
- ◆ हितकारी कोष

च.अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण कार्यक्रम

छ. वडास्तरीय कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

बजेट तथा कार्यक्रमको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ ।

२.४ अनुमानित व्यय र स्रोत व्यवस्थापन

हामीसँग स्रोत साधन सीमित छ । आवश्यकता, माग र अपेक्षाहरू स्वभावैले असीमित छन् । सीमित साधन स्रोतमा जनसहभागिता र जन योगदान मिसाएर पूँजी निर्माण गर्नु परेको छ । स्थानीय स्रोत साधन, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा तथा खनिज पदार्थहरू हामीसँग अवश्य छन् । अब तिनीहरूको परिचालन र अधिकतम सदुपयोग गरेर अघि बढ्ने प्रयत्न हामीले गर्नु परेको छ । संघीयताको नयाँ अभ्यासमा तानसेन नगरको समग्र विकास कसरी गर्ने यस वारेमा सबैको चिन्तन, मनन तथा लगानी र सहयोगको खाँचो छ । नगरकोषका शीर्षक देहाय अनुसार हुन सक्ने तर्फ ध्यान आकर्षित गर्न चाहन्छु :

- ◆ आन्तरिक स्रोत परिचालन
- ◆ कर, दस्तुर र शुल्क, भाडा
- ◆ संघीय र प्रदेश सरकारको वित्तीय समानिकरण तथा सशर्त अनुदान, समपुरक र विशेष अनुदान
- ◆ उपभोक्ता र समुदायको श्रम र पूँजीगत योगदान
- ◆ दाताहरूको अनुदान तथा ऋण

आगामी आ.व.२०७५/०७६ को लागि कुल रु. ८० करोड, १३ लाख, १० हजार बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ ।

यस मध्ये पूर्वाधार विकास कार्यक्रमतर्फ रु. १२ करोड ३६ लाख ६ हजार (१७.५७ प्रतिशत), सामाजिक विकासतर्फ रु.४३ करोड २५ लाख (६१.४८ प्रतिशत), आर्थिक विकासतर्फ रु.७ करोड ११ लाख ४४ हजार (१०.११ प्रतिशत), वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ रु.४ करोड ३६ लाख ३७ हजार (६.२० प्रतिशत) र सुशासन तथा संस्थागत विकासतर्फ रु.३ करोड २५ लाख ४० हजार (४.६३ प्रतिशत) विनियोजन गरिएको छ ।

प्रशासनीक/चालु खर्च तर्फ (वडा कार्यालय समेत) रु. ९ करोड ४२ लाख ३२ हजार (कुल बजेटको ११.७५ प्रतिशत) विनियोजन गरिएको छ । वित्तीय व्यवस्थापन (ऋणको साँवा र व्याज भुक्तानी) तर्फ रु.३६ लाख ५० हजार रहेको छ ।

उल्लेखित बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि स्रोत व्यवस्थापन तर्फ आन्तरिक आय रु. ५ करोड ४८ लाख ४० हजार, संघको राजश्व बाँडफाँड तर्फ रु.८ करोड ७८ लाख १२ हजार, प्रदेशको रु. ९७ लाख ८ हजार, चालु आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ बाट संचित कोषमा जिम्मेवारी सरी आउने रु.४ करोड ८६ लाख, नेपाल सरकारको वित्तीय समानिकरण अनुदान रु.१४ करोड ६६ लाख, नेपाल सरकारकै सशर्त अनुदान रु.३० करोड २५ लाख, प्रदेश सरकारको प्राप्त निसशर्त अनुदान रु.४८ लाख र सशर्त अनुदान ७५ लाख तथा अन्य सशर्त रु.११ करोड ५ लाख ५० हजार, लागत सहभागिता रु.१ करोड ३४ लाख गरी कुल रु.८० करोड, १३ लाख, १० हजार बराबरको स्रोत अनुमान गरिएको छ ।

योजना तथा बजेटको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

२.५ उपसंहार

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ का लागि नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा चालु आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को नीति तथा कार्यक्रमलाई समेत पुनरावलोकन गर्दै संघीय र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेट सिलिङ्ग र मार्गदर्शन, प्रदेश सरकारको नीति, प्राप्त बजेट, योजना र कार्यक्रम, संविधानको व्यवस्था, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा उल्लिखित नगरपालिकाको कार्यक्षेत्र, स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट दिग्दर्शनलाई समेत ध्यानमा राखिएको छ । यसैगरी नेपालले अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रतिबद्धता गरेको सन् २०३० सम्म पुरा गर्नुपर्ने दिगो विकासको लक्ष्य, सन् २०२२ सम्म नेपाललाई विकासशील राष्ट्र बनाउने लक्ष्य, चौधौँ राष्ट्रिय आवधिक योजना र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा नेपालले व्यक्त गरेको विषयगत क्षेत्रका प्रतिबद्धता बमोजिम नतिजा प्राप्तीमा सहयोग पुऱ्याउने गरी कार्यगर्न यस नगरपालिका कटिबद्ध रहने छ ।

चालु आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ का लागि प्रथम नगरसभाबाट स्वीकृत नीति, योजना र बजेट हाल कार्यान्वयनको अन्तिम चरणमा रहेको छ । निर्वाचित जनप्रतिनिधिको रूपमा पदमा बहाल हुनासाथ तत्काल पेश गरिएको नीति, योजना र बजेट कार्यान्वयनको हालसम्मको अवस्थाको मूल्याङ्कन र समीक्षा गर्दा पूर्वाधार तथा अन्य योजना कार्यक्रमहरूको उपलब्धी सन्तोषजनक नै देखिन्छ । प्रथम नगरसभाबाट पारित नीति, योजना र बजेट कार्यान्वयनको अनुभव र सिकाइबाट नगरको दिगो र सन्तुलित विकासका लागि ठोस र योजनाबद्ध रूपमा अगाडि बढ्ने पृष्ठपोषण र प्रेरणा मिलेको छ ।

मुलुक अब आर्थिक समृद्धि र विकासको दिशामा अगाडी बढेको छ । यस अवसरको सदुपयोग गर्दै हाम्रो नगरपालिकामा रहेका कृषि, बन, धार्मिक तथा पर्यटकीय सम्भावना, प्राकृतिक श्रोत साधन र जनशक्तिको उचित परिचालन एवम् व्यवस्थापनबाट नगरको समृद्धि र विकास प्रयासहरू अगाडि बढाइने छ । **हाम्रो तानसेन राम्रो तानसेन** बनाउन संघीय र प्रदेश सरकारसँगको सहयोग र समन्वयका साथै स्थानीय उद्योगी, व्यापारी, बुद्धिजीवी, संचारकर्मी, पर्यटनवीद, समाजसेवी लगायत समग्र विकास प्रेमी तानसेनवासीको सक्रिय सहयोग र सहभागिताका साथ नगर विकासकाका कार्यक्रमहरू प्रभावकारीरूपमा अगाडी बढाइने व्यहोरा नगरसभाका समस्त सदस्यहरू ज्यूहरू समक्ष प्रतिबद्धता जनाउन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।